

Internetes mémek felhasználása a történelemórán

VINCZE JÁNOS FARKAS

vinczejanosf@gmail.com

Szászbereki Kolping Katolikus Általános Iskola Jászladányi Tagintézménye

Kulcsszavak: humor, kiegészítő-anyag, mémek, történelemtanítás, web 2.0

Bevezető

Egyetemi kurzusokon úgy tapasztaltam, hogy a popkulturális tartalmakat szélesebb körben lehet használni. Ezt valamelyest cáfolta a tanítási gyakorlatok során szerzett tapasztalat. Ennek okaként azt feltételezem, hogy az egyetemi kurzusokon a saját korosztályommal találkoztam, akik ugyanabban az időszakban szocializálódtak és így az élményeink és ismeretanyagunk java azonos.

Megan Poore 2015-ben megjelent könyve, a *Hogyan használjuk a közösségi médiát az oktatásban?* kiváló támpontokkal szolgál a „netes” anyagok oktatásba integrálása kapcsán. Poore a web 2.0 fogalma helyett inkább a közösségi média kifejezést használja, mivel ezek a mindennapi életünk jelentős részét lefedik (Poore 2015: 32). Az ideális egyesítése az oktatásnak és a közösségi médiának akkor valósul meg, ha a feladatok során nemcsak a témához kell a tanulóknak érteni, hanem szükséges számukra a kreativitás, színtetizáló és értékelő képesség (Poore 2015: 34–35) is. A közösségi hálózatok kapcsán Poore (2015: 116) pedagógiai előnyként kiemeli a kommunikációt, az információ-megosztást, kapcsolatépítést és -tartást. Ezek a hálózatok rugalmasak és dinamikusak, folyamatos lehet az új ismeretek megosztása a diákok között.

Az iskoláskorúak szabadidős tevékenységeinek javát ma már a számítógépezés teszi ki. Azonban ez a tevékenységi forma nem feltétlenül kell, hogy értelmetlen cselekvést jelentsen. Az új helyzet új kihívásokat is jelent. Felhasználhatjuk többek között az olvasóvá nevelés és a digitális kompetencia fejlesztésére is. A web 2.0 széles mozgásterén belül a blogok és a blogírás egyre népszerűbbek, melynek egyik oka az is, hogy a mai iskolás korosztály a kommunikációs technológiákkal együtt nőnek fel, életük részét képezik a telefonok (melyek szinte mindegyikén elérhető chatprogram és a Facebook is), számítógép és az internet. A 14–17 éves korosztály 94%-a használja az internetet. 11 éves kortól a diákoknak már 63%-a használja az internetet tanulási céllal. Ugyanez a szám a középiskolások esetében már 96% (Cs. Bogyó 2009: 1–5). Cs. Bogyó Katalin (2009: 6) a blogok kapcsán így fogalmaz: „A blog egy folyamatosan frissülő, valamilyen téma köré szerveződő weboldal. Lényegében egy egyszerűsített internetes megjelenés, melynek a tartalmi részét nagyon egyszerűen lehet frissíteni.” Megállapítása érvényes a mémek világára is. Szükséges a folyamatos frissesség és az egyszerűség. Jól tükrözi, hogy fontos a kitartó munka,

fontos a rendszeresség és naprakészség. A naprakészség, folyamatos megújulás és a megújulás iránti igény a mémek esetében meghatározza azok sikerét.

Mik azok a mémek?

A kérdés kapcsán egészen 1976-ig kell visszanyúlnunk, Richard Dawkins korszakalkotó munkájáig, az *Az önző gén*ig. Dawkins (1986: 240) igen hatásosan vezeti be az új fogalmat a köztudatba: „*Én azt hiszem, hogy nemrégiben egy újfajta replikátor bukkant fel éppen ezen a bolygón. Itt van, és belebámul a képünkbe. Még gyermekcipőben jár, még esetlenül sodródik ide-oda őslevesében, de máris oly gyors evolúciós változáson megy át, hogy mögötte a jó öreg gén messze lemaradva liheg. Az új leves az emberi kultúra levese.*” Témánk az internetes mémek köre, de Dawkins elmélete gyakorlatilag körvonalazza azok működését. Az internet, annak is jelentős hányadában a Facebook adja az ifjúság körében az információforrások és a kultúra zömét, ez képezi a mi mémeink „levesét”.

A mém lehet bármi. Egy dallam, gondolat vagy újfajta építészeti módszer. A lényeg a terjedés. Ahogy a gének terjednek a szaporodás során testből-testbe, úgy a mémek agyból-agyba. A mémek pedig sikeres replikátorok, sebesen másolják önmagukat, mely során az új replikátor átveszi a hatalmat a régiek felett. Elterjedése és egyben sikeressége azonban erősen függ attól, mennyire elfogadható az egyedek számára (Dawkins 1986: 241–243). Dawkins (1989: 159–160) egy későbbi munkájában hangsúlyozza: amennyiben a mém egy dallam, sikere annál valószínűbb, minél fülbemászóbb. Vagyis legyen szélesebb körben befogadható, ezáltal jobban elterjedhet. Dawkins és Dennett szerint a mémek másolási folyamatához a hordozónak csupán passzív másolónak kell lennie (Kertész 2010: 76).

A pedagógia talaján maradvá: Az általunk oktatási céllal készített mémek akkor lehetnek életképesek, ha a befogadó egyedek, vagyis a tanulók, magukévá tudják tenni. Ennek feltétele, hogy ismerje a mémen lévő utalásokat, gageket. A befogadhatóság esélyeit javítja, ha a saját kultúrájukból, érdeklődési körükből épül fel a mém. Terjedése pedig az internet és a Facebook nyújtotta lehetőségekkel csak pár kattintás.

Mém-bánya: A Facebook

Először is, miért a Facebook? Bár a profil regisztrációja 18 éven felülieknek lehetséges, azonban tudvalevő, hogy rengeteg 18 éven aluli is megtalálható a jelenleg legnépszerűbbnek számító közösségi oldalon.

Bodoky–Urbán (2011: 121) szerzőpáros munkájukban megemlítik, hogy már a közösségi oldalak hajnalán létrejöttek olyan szociális hálók, melyek kifejezetten az iskolai közösség építését szolgálták. Ezek között említik a classmates.com-ot és a magyarországi osztalytarsak.hu oldalakat.

Lévai Richárd 2014-es cikkében arra a megállapításra jutott, hogy bár a pedagógusok érzik, hogy nyitni kell és az oktatást ki kell terjeszteni az online térbe, de ez lényegében kimerül a zárt csoportokban való házi feladat megosztással, tananyag-kiegészítő videók megosztásával. Ezen kívül a zárt csoportok előnyeit taglalja, miszerint még az osztálykirándulások megbeszélését és dokumentumcserét is meglehetősen valószínűsítené e helyen (Lévai 2014: 18–19). Sajnos ezek szerint a Facebook nyújtotta lehetőségek még sincsenek kellőképpen kiaknázva!

De miben segíthet a Facebook? Kutatások kimutatják, hogy a tanárok felismerik a közösségi oldal nyújtotta lehetőségeket a pedagógusi munkában, azonban sokak számára

nehézséget okoz a munka és a magánélet különválasztása az online térben. Ez jelenti a pedagógusok legfőbb félelmét a szociális hálóval szemben. Keszy-Harmath Dániel (2014) azonban Balázs Gézátt idézve felveti a „kairosz” fontosságát az e-tanulásban. Az a diák, aki elsőként látja meg a tanára bejegyzéseit, elsőként reagál egy feladatra vagy vesz részt egy felhíváson, előnyhöz jut.

Ez az előny pedig fontos a versenyző társadalomban. A hírek szinte azonnal érkeznek az olvasókhoz, és az információ birtoklása napjainkban a legnagyobb előnyök egyike.

Keszy-Harmath (2014) a kutatás eredményét összegezve szerintem elkeserítő válasszokat kapott a kitöltő pedagógusoktól, ám ennek ellenére bizakodó. *„A válaszadók által felállított sorrend szerint leginkább az információk közlésére (kötelességekre való emlékeztetés) és az érdeklődés felkeltésére (például irodalmi, művészeti vagy zenei alkotás iránt) a legalkalmasabb, legkevésbé pedig az anyanyelvi kompetencia körébe tartozó fejlesztési feladatokra (szövegértés, helyesírás, szókincs fejlesztése), valamint a nevelésre vagy a fegyelmezésre. A válaszadók úgy látták, hogy a Facebook a tanári életnek is aktív része, lehet hasznosan is alkalmazni. Segít abban, hogy közelebb kerüljünk a diákjainkhoz, és (véleményünk és akaratumk szerint) kedvezően hassunk rájuk, vagy meggyőzzük őket bizonyos esetekben.”*

Tehát jól látható mind Lévai Richárd, mind Keszy-Harmath Dániel 2014-es eredményeiből, hogy a Facebook felhasználását a tanárok többsége csak kiegészítő jellegűnek ítélik meg, ódzkodnak tőle annak ellenére, hogy felismerik a benne rejlő lehetőségeket. A felhasználás mikéntje azonban, ahogy a példák is mutatják, nem lép túl a gyorsabb kapcsolatteremtésen.

A hirtelen csúcsra törő Facebookkal úgy tűnik, hogy nem képes az iskola lépést tartani. Érzí szükségességét, de megmerevedett struktúrája nehezen enged változtatni. *„Nincs túl nagy különbség itt valóság és virtualitás között: azt, hogy ki van életben, az szabja meg, hogy mennyire van aktívan jelen ebben a bűvös mesevilágban. Ennek a létmódját még el kell lennünk a popkultúrától, mert ott bezzeg milyen jól csinálják. [...] A Barbie-baba és Darth Vader mindennap új rajongókkal gazdagodik, pedig ezek, mondhatnánk lelkicsinylően, nem is létező emberek.”* – írja Adorjáni Panna (2012: 71) arra reflektálva, hogy bár Örkény István is megtalálható a Facebookon, mégsem növekszik olyan ütemben a népszerűsége és a követőinek száma. E cikket olvasva leginkább az elkeseredettség hangjai érződtek, illetve a szerző szorgalmazza, hogy megoldást kellene találni, de javaslattal nem kimondottan él.

Szerencsére vannak, akiknek sikerül ezeken a problémákon felülemelkedni, és ezt rendkívül jól tükrözi Vajda Éva gimnáziumi magyartanár projektje, melynek keretében XIX. századi irodalmárok, költők éltek aktív életet a Facebookon. A beszámolójából kiderül, hogy a projektmódszer során a diákok önállóan kutattak, jutottak információhoz és végül, ezáltal nagyon sokat tanultak is (Vajda 2013).

Amit külön fontosnak tartok, az a gyerekek kreativitásának szabadon engedése és az önkifejezésnek való tér biztosítása. Az ilyen feladatok nem a gyerek elé teszik közvetlenül a műveket, hanem játszva lopják oda, észre sem veszik és már el is olvastak néhányat. Az olvasásnépszerűsítés rejtett módon történik. Ilyen rejtett módon történik azon esetekben is, melyek a történelmet és a Facebookot hivatottak egybegyűrní, mint mikor a márciusi ifjak Facebook-eseményen beszélnek meg a március 15-ei teendőket.¹

Tehát, amit Adorjáni (2012) problémaként felvet, miszerint attól függ a popkultúrában a lét, mennyire aktív az „illető”, ez esetben is jelen van. A diákok által készített profi-

¹ http://www.tenyleg.com/index.php?action=recordView&type=places&category_id=3115&id=217132

lok többnyire a mai napig aktívak és ezzel növekszik is az ismerőseik száma. Úgy gondolom, hogy minden tantárgyra vonatkozóan szükséges a popkultúrába való bekerülés az életben maradáshoz. Ez a probléma kerül elő Örkeny és Darth Vader esetében is. A Nyugat írói és a zombik találkozása (Csepella é.n.) bevonta valamennyire a popkultúrába Kosztolányit, Babitsot és Karinthyt, akik így a magyarórákon kívül is előkerültek, alapot teremtve annak, hogy akár munkásságukkal is foglalkozzanak a képregény olvasói.

Miben rejlenek lehetőségek?

A kérdésre szintén a mém alkotója adja meg a választ: *„Ha egy mém uralkodni akar az emberi figyelmen, akkor azt csak »vetélytárs« mémek rovására teheti.”* (Csepella é.n.) Tehát muszáj naprakésznek lenni az internet folyamatosan változó kultúrájában. Gombamód szaporodnak a különféle mémoldalak, melyek egyre színvonalasabbak, azonban, ahogy Dawkins már 40 évvel ezelőtt megállapította, ezek versengenek egymással. Szerencsénkre könnyen megállapítható, hogy a versengő felek között ki áll nyerésre: akitől lopnak. Tehát a repertoár szinte végtelen, már csak türelem kell a megfelelőek kiválogatásához.

A humor az internetes mémek másik rejtett kincse, amire bőven lehet támaszkodni. Hegyeshalmi Richárd (2014) megfogalmazta, hogy a mémek napjaink viccei. A humor pedig nemcsak általánosságban az emberi életben játszik nagy szerepet, hanem a társadalom leképeződésében is, az iskolában.

Falus Iván a tanár részéről a figyelem fenntartására vonatkozóan többek között megjegyzi, hogy szükséges a változatosság a hangszínből, mozgásban és a gesztusokban, fontos *„az auditív és vizuális csatornák váltogatása és kombinálása, egyszerű, jól áttekinthető ábrák alkalmazása.”* Szükséges a humor, mely *„az adott anyag rész megjegyzését s az előadással, a tárggyal kapcsolatos pozitív attitűd kialakulását is segíti.”* A figyelem megőrzését segíti az élénkség, lelkesedés és elkötelezettség is (Falus 2003: 260). Az internetes mémek egyszerű ábrák, egyszerű magyarázatokkal, melyek humorosak, ezáltal a figyelmet fenntartják. A humorosságuk révén pedig a kapcsolatot erősítik diák és tantárgy, diák és tanár, diák és téma iránt.

A humor rendkívül fontos eszköze a tanárnak. 2010-es New York-i kutatás eredménye szerint *„a tanárok osztálytermi beszéde gyakran egyhangú, formális, humor nélküli, számos esetben hangsúlyoz objektív és ellentmondást nem tűrő tényeket, ezzel eltávolítja a gyermekeket a tudományoktól, és még nehezebbé teszi a diákokkal való kommunikációt. Az osztálytermi tanítást és tanulást a gyermekekre méretezett, fesztelenebb légkörben kell megszervezni a tananyag jobb megértésének és befogadhatóságának az érdekében.”* (Németh 2013) Ha lazábban tekintjük a tudományok értelmezését, akkor egyértelműen észrevehető, hogy a gyermeknek konkrétan az érdeklődését veszi el, ráadásul betaszítja az elrettentek táborába.

Az iskola, mint mikrotársadalom szerves részét képezi a teljes társadalomnak, mivel tagjai „ki-be ingáznak nap mint nap”. Ilyen megközelítésből a diákok nem szakíthatóak ki a társadalomból és az aktualitásból. Ezt tükrözi az is, hogy a pedagógus megpróbál az ő eszközeikhez nyúlni, de az is, hogy aktuálisan „pörgő” utalásokat teszünk. Vagyis a viccek és mémek közül sok esetben szerencsésebb lehet a mémet választani a korábban említett jellemzői miatt.

A humor akkor használható, ha azzal mások vallását, másságát, etnikai hovatartozását nem sérti a tanár. Csak a fogalmak megalapozása után használhatók azokat megkérdője-

lező humoros kijelentések. Fontosak az arányok. Nem szabad túlzásba vinni, mert csökkenti a diákok kötelezettségtudatát (Pap 2006: 30–31).

Tér és idő

Ahogy a bevezetőben már szó volt róla, a naprakészség és a megújulás nemcsak elengedhetetlen tanári jellemvonás, de a mémek alkalmazhatósága szempontjából is lényeges. Tapasztalatom szerint elengedhetetlen, hogy a tanár által prezentált popkulturális tartalom vagy mém illeszkedjen a tér és idő adta kötöttségekhez. Tér és idő alatt a következőt értem:

A tér az osztály/korosztály. Nem mindegy, hogy általános iskola vagy gimnázium, ötödik vagy nyolcadik, kilencedik vagy tizenkettedik évfolyam. Más és más szinten állnak az ismereteik, érdeklődés és életkori sajátosságok terén. Az idő pedig a felhasznált tartalom alkalmazására vonatkozik. Ami nekünk ma érdekes és vicces, pár év múlva már nem biztos, hogy az lesz. Jelen tanulmány tér-idő keretét egy 2014-ben tanított tízedik évfolyamos osztály, valamint 2015-ben tanított hetedik évfolyamos osztály adja.

Felhasznált mémek és tapasztalatok

2014-ben a mémek használata számomra nem volt kiforrott. Csoportos tanítási gyakorlatot töltöttem egy gimnáziumban, a mémeket pedig elsősorban az órai színesítés céljából használtam, igyekezve némi tantárgyi tartalmat is csatolni mellé.

Hunyadi János törökkel vívott harca során a vitézt az általunk is jól ismert autós- vagy harcikártyák stílusában készítettem el (1. ábra). A diára felkerültek a fő vázlatpontok és egy Hunyadi-ábrázolás is. Csekély erőfeszítéssel „egységpontokba” szedve táltam az adatokat, melyek közül néhányat még a témazáróban is visszakaptam.

A reformáció témája kapcsán Luther Márton megkerülhetetlen személy. De ez a megközelíthetetlen, kulcsfontosságú, néha túlmisztifikált személy is lehozható a padok közé. Ezt hivatott kifejezni az általam magyarra fordított mém (2. ábra). Eredetileg angol változatban talákoztam vele.² A képen a szövegben Lutherhez köthető fontos tényanyag található, azonban az akkori szituáció átültetésre került a napjaink helyzetébe. Ezt pedig a diákok legfőképp az üzenőfalra kirakott állapotfrissítésekkel és lájkokkal tehetik leginkább magukévá. A mém lényege, hogy röviden közölt, fontos információt tartalmaz szöveggént. A képként pedig hiteles forrást ad, melyhez könnyen kapcsolhatják a szöveget. Az információ kiragadása korából és átültetése napjainkba pedig abszurdá és humorossá teszi, mindeközben viszont azonnal megérthető.

A mémek és trendi kifejezések keresztezését használtam fel az ellenreformáció témájánál. Mint a katolikus mozgalom jelentős alakja, Loyolai Szent Ignác került „terítékre” (3. ábra). Bizonyos tekintetben a képen olvasható kifejezések is mémek, mivel magukon viselik a víruszerű gyors terjedésüket, divattá váltak és aktuálisak. YOLO: *You Only Live Once*, vagyis egyszer élsz. SWAG: *Sexy With A bit of Gangsta*, tehát menő, trendi, vagy kúll, bár eredetileg a homoszexuálisok használták a kifejezést. Ennek a képnek a sikere teljes volt. Ezt betudtam az általuk is használt kifejezéseknek, ezáltal sejthették, hogy a tanár is tisztában van azokkal. A névben alkotott szóvicc a tananyagban elütötte a „szárazságot”.

Az 1666-os londoni nagy tűzvész kapcsán készítettem egy immáron teljesen saját mémet (4. ábra). Itt a „Meanwhile in...” mémekre igyekeztem utalni, melyek lényege, hogy

² Az eredeti kép: http://img.memecdn.com/martin-luther_o_2183039.jpg

a kép valami rendkívül hihetetlen dolgot mutat be, a „Mindeközben xy helyen” felirat pedig közelívé hozza az emberek számára, mintha egy teljesen természetes dolog lenne az ábrázolt esemény a megemlített helyszínen. A legelterjedtebbek Oroszországhoz és Finnországhoz köthetőek. London esetében szintén tényanyag került közlésre, mivel a tűzvész egy pékségből indult. Azonban az adat száraz közlése helyett egy elbogatellizált szituációba ültetve megtöri a monotonitást. Ezt felhasználva jóval fogékonyabbak voltak az egy évvel korábbi pestisjárványra, illetve az ahhoz kapcsolódó Daniel Defoe műre is. Korábban az irodalommal kapcsolatos külső koncentrációra nem érkeztek pozitív visszajelzések, sőt még a vázlatokba sem kerültek bele.

2015-ben már jóval felkészültebben láttam neki a mémek felhasználásának. Ekkor már egyéni tanítási gyakorlatomat végeztem egy általános iskolában. A működésük egyöntetű sikerét egy egyszerű, év eleji „felmérésnek” köszönhettem. Kértem a gyermekeket, hogy írják le az aktuális kedvenc filmjeiket, zenéiket, mi érdekli őket, kedvenc állatokat stb. Ezekből készítettem egy kisebb statisztikát, és a legnépszerűbbek bekerültek a „kalapba”. Ennek fényében a befutók az animációs rajzfilmek, játékok és a macskák voltak.

Az ipari forradalom kapcsán a monopólium fogalmának tényszerű rögzítése is mém segítségével történt (5. ábra). Úgy gondolom, hogy definíciók esetében előnyösnek bizonyulnak az efféle ráerősítések. A Monopoly játék ismerete, a fogalom gyakorlatba való ültetése sokat segített a megértésben. További kérdésként vetődik fel, hogy a fogalmak meghatározása során mekkora az az elvontsági szint, amit már nem lehet efféle módon közvetíteni.

Talán a legtöbb lehetőség a munkásmozgalmi irányzatok témájánál adódott. A kapitalizmus megbeszélésénél a jól ismert „Kapitalizmus piramisa” macskákkal megfűszerezve felkeltette a tanulók érdeklődését (6. ábra). Még inkább tetszett nekik, mivel a Facebookról jól ismert Pusheen köszönt vissza rájuk. A luddizmus kapcsán a lényegyet könnyűszerrel lehetett megragadni a South Park egyik szereplőjével (7. ábra), míg az irányzatok közötti apróbb különbségeket a „Van két tehened” segítségével (8–11. ábrák)³. Utóbbiakat az óra végi összefoglalás során használtam fel, mintegy megerősítésképpen. Ezek esetében azonban meg kell jegyezni, hogy nagyon elnagyolt képet adnak, politikaelméleti és ideológiatörténeti szempontból hagynak némi kívánnivalót maguk után.

Végezetül egy kakukktojás: A dawkinsi definíció szerint a mém lehet egy dallam, ami annyira fülbemászó, hogy széles körben elterjed. Ilyen dallam a Star Warsból jól ismert *Imperial March* is, mely egyben az imperializmusról szóló téma felvezetője volt. A Darth Vader-féle birodalom és a köztársaság viszonyából könnyen lehetett az imperializmust definiálni, valamint az egész témának lényegét előrevetíteni.

Gyermeki vélemények

Fontosnak tartottam, hogy az általam felhasznált tartalmakkal kapcsolatban a gyermekek is visszajelezzenek, hiszen ennek segítségével tovább alakíthattam azokat, érezhettem, melyik a megfelelő irány. Néhány vélemény a névtelenül leadott visszacsatolásokból:

„Nagyon jó, hogy az imperializmusnál meghallgattuk a birodalmi indulót a Star Warsból, meg ilyenek.”

„Az óra eleji vicces képek, videók nagyon jó ötletek voltak.”

³ Az eredeti képek, kivéve a 11. ábra, mely saját készítés. <https://www.facebook.com/vankettehened/?fref=ts>

„Az tetszik, hogy haladás és egyben vicces is. Így könnyebben lehet megtanulni az anyagot.”

Összegzés

Az internet és a Facebook hatalmas lehetőségeket rejt magában. Ontják megállás nélkül a különféle mémeket, melyek a minőség széles skáláján mozognak. De ahogy kritikus forráselemzés is létezik, úgy a mémek esetében is kritikai vizsgálatot követően könnyen találhatunk olyanokat, melyek segítségünkre lehetne a tanítási folyamat során. Amennyiben mégsem találunk, de úgy gondoljuk, hogy a humor és a kép összekapcsolásával mégis segíthetjük a gyermekek tanulását, akkor magunk is készíthetünk különféle mémeket pl. az imgflip.com/memegenerator oldal segítségével.

Köszönetnyilvánítás

Nagy köszönettel tartozom Cs. Bogyó Katalinnak, aki látott fantáziát a munkámban és folyamatosan segített és bátorított e tanulmány megírása során!

IRODALOM

- Adorjáni Panna 2012: Örkény István wants to be your friend on Facebook. *Látó* 2012, 7.
[http://epa.hu/00300/00384/00103/pdf/EPA00384_lato_2012_04_2327.pdf – 2016. 3.04.]
- Bodoky Tamás – Urbán Ágnes 2011: A Facebook hatása a hírfogyasztásra. Közönségépítés helyett közösegépítés. *Információs társadalom* 11, 1–4. 121–135.
- Cs. Bogyó Katalin 2009: A blogok szerepe és jelentősége az iskolai könyvtárban. *Korszerű Könyvtár*, 2009. 1–16.
- Csepella Olivér é.n.: Nyugat Zombik. [<https://www.indiegogo.com/projects/nyugat-zombik> – 2014. 2.17.]
- Dawkins, Richard 1986: *Az önző gén*. Budapest: Gondolat.
- Dawkins, Richard 1989: *A hódító gén*. Budapest: Gondolat.
- Falus Iván (szerk.) 2003: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Hegyesalmi Richárd 2013: Soha ennyit nem röhögtünk.
[http://index.hu/tech/mem/2013/07/28/soha_ennyit_nem_rohogtunk/ – 2014.12.16.]
- Kertész Gergely 2010: Kultúra és evolúció. Mire (volt) jó a mémelmélet, és mire nem? *Századvég* 56, 2. 71–96.
- Keszy-Harmath Dániel 2014: A Facebook használata az anyanyelvi nevelésben. *Anyanyelv-pedagógia* 7, 1.
[<http://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=498> – 2014.12.17.]
- Lévai Richárd 2014: Hogyan használják a Facebookot az iskolák és közösségeik? *Modern Iskola* 8, 1. 18–19.
- Németh Máttyás 2013: A tanári beszéd és személyiség. *Anyanyelv-pedagógia* 6, 1.
[<http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=434> – 2014.12.17.]
- Pap János 2006: Puer Ridens. Humor az iskolában. *Új Pedagógiai Szemle* 56, 5. 25–34.
- Poore, Megan 2015: *Hogyan használjuk a közösségi médiát az oktatásban?* Budapest: Wolters Kluwer.
- Vajda Éva 2013: Petőfi, Arany és kortársaik a Facebook-on.
[<http://tanarblog.hu/projektek-oravazlatok/3769-petfi-arany-es-kortarsaik-a-facebook-on> – 2014.12.14.]

MELLÉKLET

Hunyadi János

- Él: 1407-1456
- Foglalkozás: vállalkozó
(harcos, birtokos, bán, vajda, ispán, kapitány, kormányzó)
- Viszálykeltési kedv: alacsony
- Szociális érzékenység
aszomszédal: nincs adat
- Speciális képesség: ünnep előidézése
- Speciális fegyver: a huszita-, condottieri- és törökharcmodor ismerete
- Harcérték: magas
- Főellenség: török, pestis

Hunyadi János harcikártya

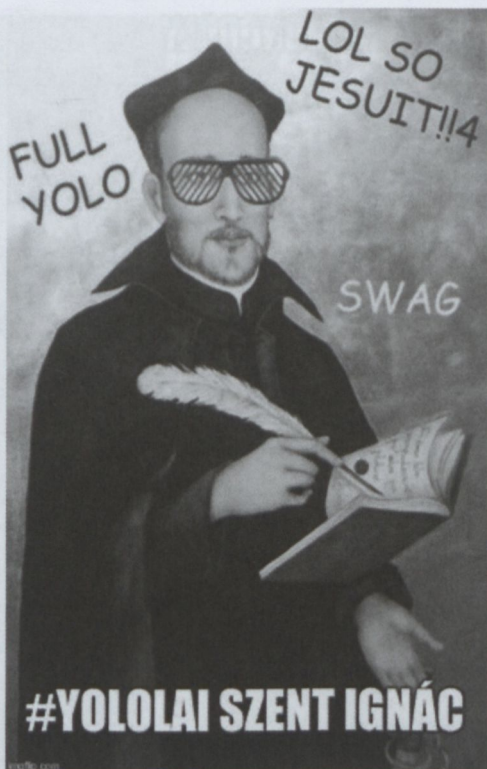

Et hinc tibi belli spectant: postea regio viadala-
gubien interit: ne quis in regio in alius offi-
mouetur: per dominos prelatos e barones regni u-
terboeam est: a milibz omnia vt aduenit: fello pe-

1. ábra

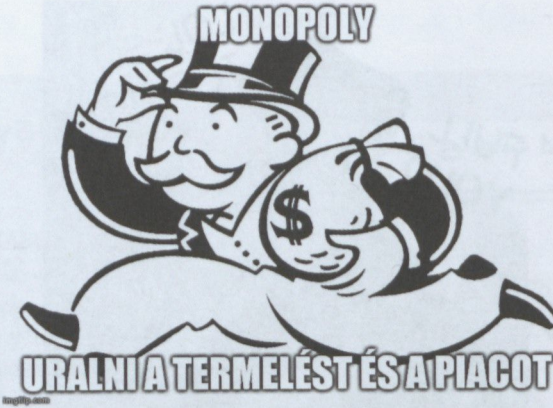
2. ábra

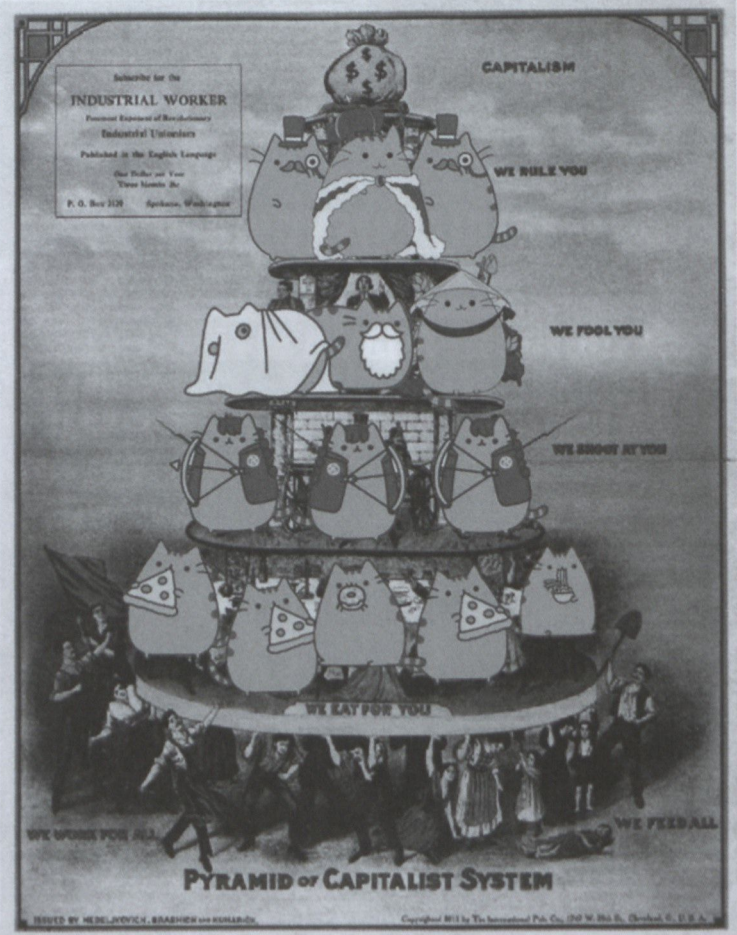
3. ábra

4. ábra

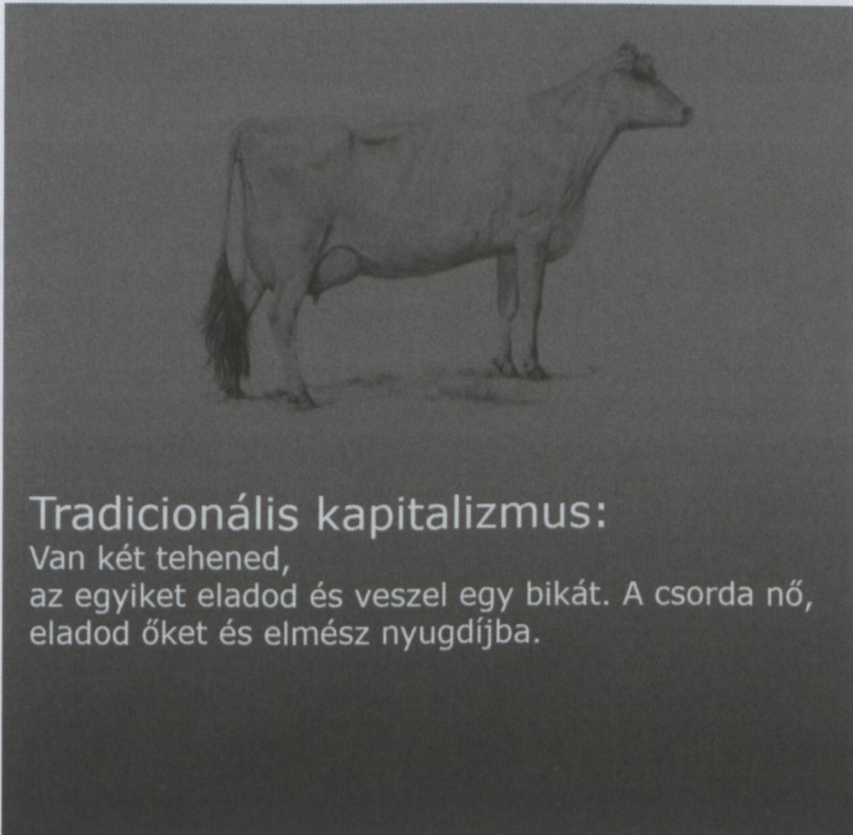
5. ábra

6. ábra

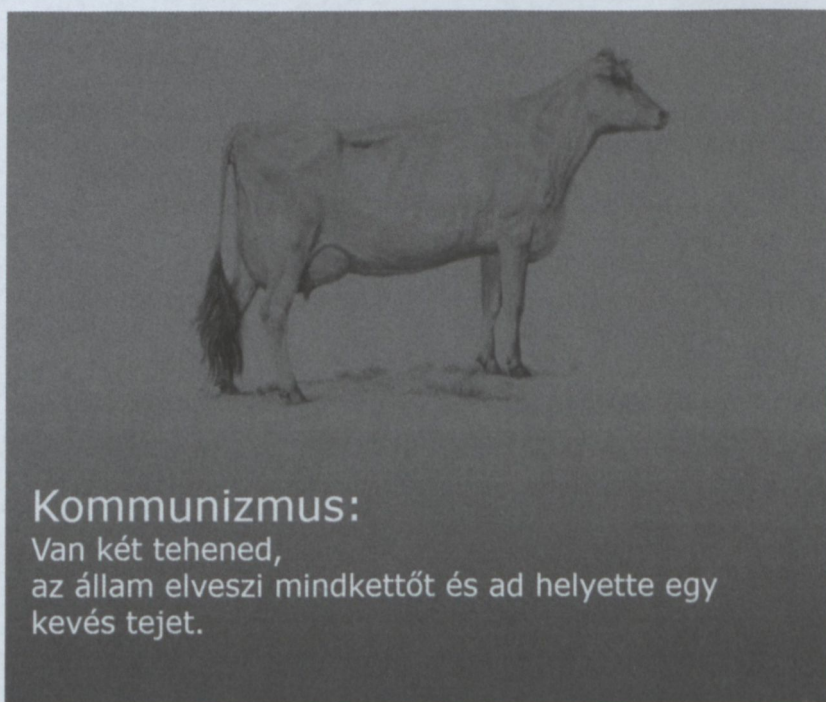
7. ábra

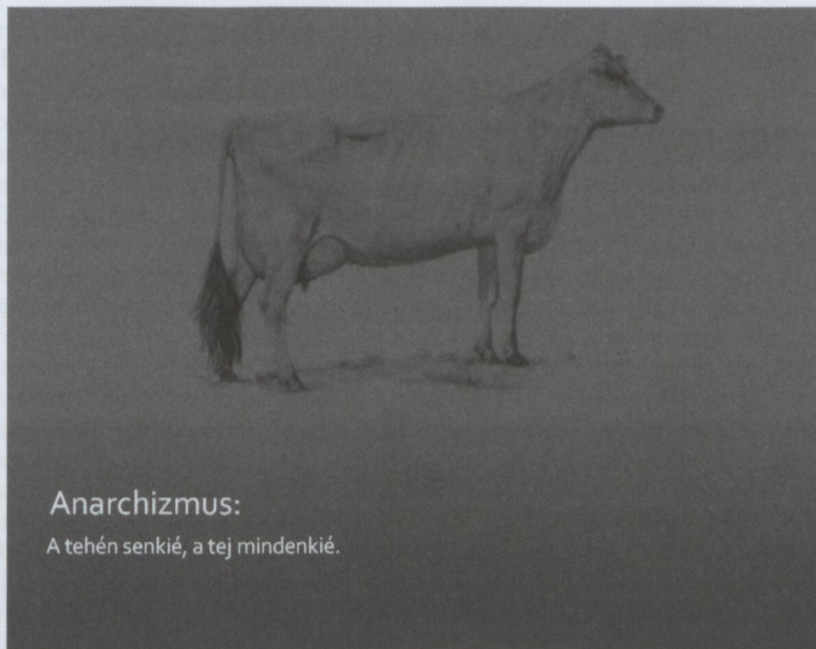
8. ábra

9. ábra

10. ábra

11. ábra

Memes during the teaching process

Current study contains practical advices for educators about the opportunities of using the Internet during the teaching process. It stresses the widening of the communication channel between the teachers and students, which may contains this way the Community Sites and their communication forms. Special attention is paid to the usage of memes, with conclusions resulting from practical experiences and feedbacks. The study makes their application touchable with marking different sources and concrete examples.